

Tjusta skola

=====

Tjusta skola kan sägas vara den äldsta skolan i skoldistriktet, enär den varit i verksamhet sedan år 1814. I stämman den 17 jan. 1813, där frågan om organistlönen, som man ville ha bestämd före orgelverkets byggande, diskuterades, gav Brukspatron Gustaf Sehmänn & Aske tillkänna, "att han beslutat, att i Håtuna socken på egen bekostnad föreställa om en länge saknad skolinrättning till barnens undervisning, redan bestämt lön, och utsett boningsställe för skolmästare." Vid Ärkebiskopsvisitation den 26 sept. 1814 nämnes i protokollet, att Brukspatron Gustaf Sehmänn & Aske härstädes stiftat en skolinrättning. Om donationen för denna redogjorde pastor på Ärkebiskopens begäran, och det upplystes, att byggnaderna ej ännu voro byggda samt att Brukspatron ville, att församlingen sedan skulle övertaga och för framtiden underhålla husen, varemot lönen skulle utgå från Aske med 1/2 tunna vete, 4 1/2 tunna korn och 150 ltt hö och lika mycket halm. Pastor anmodades av visitator att med det första upprätta instruktion för denna skola. Redan 1818 voro alla husen i ordning, och vid församlingsstämma den 15 aug. 1819 mottogo församlingarna den färdiga skolan vid Tjusta med villkor att för framtiden svara för husens underhållande och deras återuppbyggande, ifall de av ålder eller olyckor blevo förstörda. Och i samma protokoll nämndes, att lönen nu i fem år utgått från Aske. Donationsbrevet av den 14 maj 1844 säger också, att skolan inrättades 1814 och att lönen då utgått i 30 år. I nyss nämnda stämma den 15 aug. 1819, där alla betygade sin erkänsla för Herr Brukspatrons frikostighet och ädelmodiga omtanke om församlingen och barnens uppfostran, lovade också Generalen Friherre Björnstierna & Signhildsberg att från sin egendom årligen bestå 1 famn ved till skolrummets eldning.

Den 5 nov. 1843, då skoldirektion skulle ordna skoldistriktet enligt 1842 års skolstadga, föreslog v. pastor L.A. Utterström församlingen att antaga Brukspatron Sehmännans anbud att mottaga Tjusta skola såsom en central- och huvudskola samt bibehålla klockarskolorna såsom filialskolor. Detta förslag, som i stämman möttes av ett förslag, att i stället inrätta nya skolor vid kyrkorna i överensstämmelse med skolstadgan, blev dock antagen vid justeringen. Den 8 apr. 1844 ordnades lönevillkoren för lärarepersonalen på det sättet, att skolmästaren i Tjusta utom donationen från Aske erhöi 40 Rdr Banko från församlingarnas fattig-

kassor med lika belopp från vardera, samt 4 famnar ved årligen att utgå vartannat år från församlingarna med 1/2 famn på mantalet. Vedfrågan har undergått åtskilliga förändringar. Ända till och med 1902 utstämplades en årlig remiss till skolorna på Håbo härads allmänning. Till kontant avlöning åt skolmästarne vid Håtuna och Tibble kyrkor anslogs 20 Rdr Banko åt vardera. En personlig skolvavgift av 4 sk. banko skulle uttagas. Överskottet av denna personella avgift bildade en för hela distriktet gemensam skolkassa, som sköttes av Brukspatron Sehmann intill den 31 dec. 1853. Skolräkningen har förts gemensamt för alla skolor t.o.m. 1864. Under åren 1865 - 1871 ingick Tibble skolas räkenskaper i de särskilda räkningarne för Håtuna och Tibble. Men från 1872 har Tjusta skola haft särskild huvudräkning. - Gemensam direktion med 4 medlemmar från vardera församlingen övertog vården av skolväsendet. - Den 31 maj 1844 föredrogs och gillades det av v. pastor Utterström upprättade reglementet för församlingarnas skolor. Den 21 aug. samma år upplästes i skoldirektion detta av Högv. Domkapitlet statfästde reglementet. Det bestämde lästiden till 2 terminer, vårterminen från den 1 mars till 8 dagar före midsommar, höstterminen från den 1 sept. till den 1 dec. och lästid från kl. 8 f.m. till kl. 6 e.m. Nödig skolmateriel inköptes år 1844.

Det har tvenne gånger varit fråga om att indraga Tjusta skola. Första gången i skoldirektion den 5 mars 1864. Emedan skollärarnes löner då enligt Kungl. förordnande skulle ökas till 400 kr. framställde Kapten G.J. Ahlgren i Mariedal förslag att Tjusta skola skulle indragas och där istället inrättas en slöjdskola, vilket förslag vann skoldirektionens bifall, men ogillades i stämman den 21 mars samma år. - Andra gången, då Notarien G.E. Lundstedt å Norränge den 18 juni 1870 på grund av skollärare C. Wallenii begäran om avsked ansåg tiden vara inne att indraga Tjusta skola, och där i stället få en slöjdskola inrättad. Detta förslag om slöjdskola, därför att det fanns en donation för slöjd vid Tjusta enligt testamente av den 11 dec. 1847.

Ovanstående redogörelse gäller äldsta skolan i Tjusta, nuvarande bostad som disponeras av Fröken Krantz. Här omnämnda uthus finnes kvar på andra sidan vägen.

Fortsatta beskrivningar om tillkomna skolhus.

Då Tjusta skola började sin verksamhet år 1814, så måtte undervisningen till att börja med ha meddelats i någon tillfällig lokal, tills nya skolhuset blev färdigt omkr. år 1818. Detta skolhus, som innehöll skolsal i bortre ändan och lärarebostad i ändan åt vägen, användes till år 1869. Skolsalen blev för trång och i stämman den 27 maj 1866 förekommer för första gången tal om nybyggnad vid Tjusta av skolsal och slöjdskola på Lindströmska fondens bekostnad. Den 17 juli s. år företeddes i stämman ritning och kostnadsförslag å 2750 Rdr. och år 1869 var byggnaden färdig för en kostnad av 4200 Rdr. bekostade av Lindströmska fonden. Den gamla skolan inreddes till bostad åt läraren och församlingarnas barnmorska, som fick bostad i lärarens förra kök och kammare. Läraren hade rätt att använda barnmorskans kök för bak och bryggd. När barnmorskan Elise Holmgren gifte sig och flyttade till Aske 1888 upphörde detta förhållande.

Även den nya skolsalen i Lindströmska fondens hus visade sig för liten. Då under årens lopp småskola och slöjdskolor inrättats vid Tjusta, framstälde skolrådet den 5 okt. 1894 förslag till stämman, att tillsätta en kommitté för byggande av ett småskolehus eller slöjdskolehus, enär lokalerna voro otillräckliga. Frågan förevar i stämman den 30 okt. s. år och kommittén lämnade sitt utlåtande i stämman den 20 maj följande år. Den 10 dec. 1895 fattades beslut om byggande av ett nytt folkskolehus med tvenne salar, tvenne avklädningsrum samt bostad för småskollärarinnan enligt sådan ritning, som av Folkskoleinspektören kunde komma att godkännas. Kommitté för byggande tillsattes, och skolan skulle byggas på bönhusets mark. Den 7 apr. 1896 ändrades beslutet om byggnadsplatsen, som nu skulle bli på Lindströmska fondens mark. Den 12 okt. s. år gjordes återändring och fattades enligt Doktor Nordstedts förslag det sista avgörande beslutet om byggnadsplatsen, som då blev den, där byggnaden nu står. Den 28 juli 1898 kompletterades beslutet därmed, att, enligt ritning av Byggm. Steinholts från Uppsala och Andersson från Kalmar, i nya skolhuset skulle inredas lärarinnebostad på vinden, byggas verandor över förstugubroarna, uppsättas nytt ekonomihus och bortflytta urmakare Mattssons uthus. Dessutom skulle marken planeras. År 1898 var skolhuset färdigt för en kostnad av 12344 kr. 78 öre. Även denna skoltomt skänktes från Aske av Greve Lewenhaupt.